

NOTÍCIES DE L'ASSOCIACIÓ

El congrés de sociologia de Catalunya

El passat dia 20 d'abril i convocada per la Junta, tingué lloc a la seu de l'Associació Catalana de Sociologia una reunió d'organismes docents i entitats que exerceixen la professió a Catalunya per a discutir i aprovar la celebració d'un congrés, jornades o trobada de sociòlegs a casa nostra.

Hi eren presents la Universitat Pompeu Fabra (Sebastià Sarasa), la Universitat de Girona (Joan Lluís Alegret), la Universitat de Lleida (Josefa Bru), el Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia (Montserrat Treserra), l'Institut d'Estadística de Catalunya (Josep Casco), el Grup Català de Sociolingüística (Joaquim Torres), l'Institut de Sociolingüística Catalana (Miquel Strubell i Joan M. Romani), l'Institut de Ciències Polítiques i Socials (Salvador Gausa), l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona (Lluís Recolons), el Gabinet d'Estudis Socials (Raul Martínez i Joan Berney), l'Associació Catalana de Sociologia (Raimon Bonal i Carlota Solé) i el Centre d'Investigació, Formació i Assessorament (Carles Prats).

S'havien excusat l'Institut Català d'Antropologia, la Universitat Ramon Llull i la Universitat Rovira i Virgili.

També havien estat convidats la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Institut d'Estudis Socials Avançats.

L'oportunitat d'aquesta celebració es justifica pel fet que la situació de la sociologia a Catalunya ha canviat substancialment en relació a les darreres trobades similars que hi ha hagut: la disciplina s'ha institucionalitzat i hi ha noves generacions de sociòlegs joves sortits de les nostres universitats.

L'objectiu bàsic de la trobada era el de decidir els comitès científic i d'organització per a poder disposar d'uns materials que permetin a l'Associació iniciar la recerca dels recursos necessaris per a dur a terme el projecte.

Els temes més destacats sortits de la reunió són els següents:

1. Caldrà cuidar escrupolosament la denominació tractant la

trobada de congrés o de jornades. Aquesta és una decisió que es confia al comitè científic.

2. El títol encapçalador de les jornades o congrés ha de tenir una característica: ha d'ésser omnicomprensiu. Es per això que la proposta que es formula (La Catalunya del segle XXI) es considera poc explícita i en el curs del diàleg es suggereixen altres encapçalaments:

- Els reptes de la societat catalana en un món interdependent.
- La vertebració de la Catalunya del segle XXI.
- Catalunya, al llindar del segle XXI.
- Pervivència de Catalunya en un món interdependent.
- Identitat i apertura de Catalunya en un món interdependent.

Tota la intencionalitat de la trobada ha d'estar presidida per la temàtica de voler construir bases sòlides per a un esdevenidor; de fet, la tendència hauria d'ésser buscar més respostes que posar en relleu les problemàtiques.

Amb aquests perfils, la reunió decideix que el comitè científic es responsabilitzi directament d'aquests temes.

3. Pel que es refereix a la temàtica proposada, sembla que no es pot prescindir de dos punts. D'una banda, un àmbit de teoria i metodologia sociològiques des del moment que es tracta d'una trobada de sociòlegs i, d'altra banda, una incidència particular en problemes de deontologia i de pràctica professionals. Obrir temàtiques àmplies que donin possibilitat a desplegaments posteriors.

Explicitant aquestes idees, s'insisteix en la necessitat de temàtiques d'ordre vertical; és a dir, que donin la possibilitat de fer la sociologia de la sociologia i, en aquest sentit, tenir compte de la necessària interdisciplinarietat de les Ciències Socials com una condició de trencament indispensable de la incomunicació entre disciplines socials afins.

S'acaba pensant que aquestes són idees molt fecundes a tenir compte, encara, pel comitè científic que s'ha de constituir.

4. Tothom es manifesta d'acord en la celebració d'aquesta trobada, tot i que la data proposada (la primavera del 1994) sembla una mica precipitada. De totes maneres, aquesta és una qüestió lligada estretament a l'obtenció dels recursos i sembla una mica prematur de prendre tan aviat decisions definitives al respecte.

El que sí que està molt clar és que es tracta de fer una convocatòria oberta amb voluntat d'intercanvi amb totes les disciplines afins i amb totes les institucions i associacions més o menys pròximes.

La llengua oficial de la trobada ha d'ésser el català, tot i estar oberts a gent de fora i que hagin treballat d'una manera o altra sobre Catalunya; aleshores es respectarà la seva parla sense cap claudicació sobre l'oficialitat de la llengua catalana.

5. S'accepta la proposta d'escollir una ciutat de Catalunya perifèrica i s'està d'acord en què aquesta sigui Girona, ciutat agradable, acollidora i dotada de molt bones comunicacions.

6. Finalment, s'elegeixen els comitès. Es té cura que hi hagi bonament una representació significativa de totes les tipologies de les entitats convocades, en el ben entès que no es tracta de reduïdes tancats, sinó oberts a qualsevol tipus de col.laboració o de participació de qui es vegi en cor d'aportar-hi alguna cosa.

Pel comitè científic:

1. Josefa Bru (de la Universitat de Lleida).
2. Joaquim Torres (del Grup Català de Sociolingüística).
3. Carlota Solé (de la Junta de l'Associació Catalana de Sociologia).
4. Gabinet d'Estudis Socials (a designar per ells mateixos).
5. Universitat Pompeu Fabra (a designar pel departament mateix de la Universitat).

Pel comitè d'organització:

1. Carles Prats (del Centre d'Investigació, Formació i Assessorament).
2. Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia (a designar).
3. Universitat de Barcelona (a designar).

Per decisió de la Junta de l'Associació Catalana de Sociologia, la tasca coordinadora d'ambdós comitès serà duta a terme per en Sebastià Sarasa.

Així doncs, el projecte ja està en marxa. Ni cal dir com s'acceptarà tota mena de col.laboracions. N'hi ha prou amb fer-ho saber directament a la secretària de l'Associació Catalana de Sociologia (Montserrat Rovira) que fa una permanència regular a l'entitat tots els dimecres des de les 19 a les 21 hores aproximadament. De totes maneres, es pot deixar l'encàrrec a la centralita a qualsevol hora laboral tota la setmana. Recordeu el telèfon: (93) 31'55 16.

De cap manera ens ha de guiar un ànim de protagonisme ni corporativisme en la participació en aquest projecte, sinó que ha de quedar molt clar que només l'esperit de servei justifica tots els esforços dels malsdecap que hem volgut assumir. En un món en el qual això sembla haver entrat en decadència, encara crejem en la solidaritat i en el valor de la ciència.

Taula rodona sobre l'ecologisme com a alternativa política

Definitivament la revista «Cuatrosemanas y Le Monde Diplomatique», l'Associació Catalana de Sociologia i el Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia, han pogut trobar una data per al debat-col.loqui.

• **El tema:** *L'ecologisme com alternativa política*

• **Els participants:**

Carlos Gabeta, director de la publicació «Cuatrosemanas y Le Monde Diplomatique».

Jorge Reichmann, del departament de Sociologia i Metodologia de les Ciències Socials de la Universitat de Barcelona.

Louis Lemkov, de la facultat de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

• **El lloc:** Sala Gran de l'Institut d'Estudis Catalans, carrer Carme 47, 08001 Barcelona.

• **El dia i l'hora:** Dimecres 2 de juny a les 19 hores.

Rebreu una comunicació personal al vostre domicili.

Democràcia i serveis socials

Assistim a una època de canvis importants en l'esfera de les polítiques públiques degut bàsicament a tres grans fets: l'esgotament del creixement econòmic, els canvis de representacions i de valors i, també, a la pressió dels grups socials. Al mateix temps, tenim dades suficients com per adonar-nos que els instruments que s'han fet servir fins avui per a la planificació de l'actuació política ja no ens serveixen. Aquests canvis en l'esfera de la política, però, responen a transformacions del conjunt de la societat que és en constant mutació, i a la qual cal respondre de manera flexible i eficaç. És en aquest context, que un dels reptes de les societats actuals és el de redefinir els valors sobre els quals s'haurien de fonamentar avui les estratègies polítiques, i, en especial, les de política social.

Els problemes generats pel desenvolupament dels estats assistencials: problemes fiscals, problemes de governabilitat i, en definitiva, problemes d'eficàcia per a resoldre les problemàtiques plantejades, demanen canvis importants en la seva organització. Però la recuperació de la legitimitat i la reformulació de l'estat de benestar no pot ser duta a terme només per mitjà de retallades en la despesa i de privatitzacions dictades per la necessitat d'equilibris financers. Aquests problemes han de permetre replantejar i adequar programes per a unes societats en fase de profundes transformacions.

La recerca de l'eficiència i de l'eficàcia de l'estat i del seu ordenament no és un tema nou, però a causa del volum de les seves actuacions, centra avui l'interès de tota avaluació. Només quan s'ha qüestionat el model, quan es trenca la confiança en la seva capacitat per a garantir, no ja una millora, sinó fins i tot, una correcta i permanent satisfacció del benestar col·lectiu,

és quan pren gran importància la qüestió dels efectes reals de l'acció de l'estat. Acció que es planteja avaluar tenint en compte, no només les finalitats perseguides, sinó també els mitjans de què es disposa.

La planificació que avui intenta perseguir criteris racionalitzadors, ha de tenir com a objectiu el de la prioritització dels recursos escassos i que creixen poc, en funció de les necessitats socials que s'incrementen contínuament. Però també, el de la recerca de formes alternatives en l'organització i la gestió dels serveis que amb un cost més petit puguin aconseguir iguals o millors resultats.

És aquest darrer aspecte que ens emmarca les anàlisis sobre el desenvolupament del **tercer sector** en el camp dels serveis socials. La denominació de **tercer sector** em permet parlar d'aquelles activitats que es duen a terme amb unes característiques que no poden ser considerades ni com sector públic ni sector privat. Estaria compost per les entitats o organitzacions de la societat, que presten serveis públics, sense la finalitat d'obtenir beneficis. Els intercanvis no segueixen les lleis del mercat (que és la característica per excel·lència del sector privat) i, en canvi, són organitzacions de la societat civil.

Tot i que el tema de la privatització no es pot desenvolupar aquí amb l'amplitud que caldria, voldria deixar apuntat que, en aquest cas, no podem parlar d'un procés privatitzador. Els rols públics i privats estan canviant però, tanmateix, segueix sent responsabilitat de les administracions públiques garantir de manera eficaç aquestes prestacions, compartides avui amb d'altres institucions, associacions i el voluntariat. El concepte de privatització requereix que es puguin donar diferents requisits, dels quals podríem destacar com a més importants: l'ús del sector privat lucratiu, el poder competir en el mercat per la prestació de serveis i també l'existència del mecanisme de preus com regulador de l'oferta i demanda. No hi ha privatització perquè tampoc la pròpia activitat ho permet. Per definició, es tracta d'accions dirigides a donar resposta a necessitats o problemes socials. També la clarificació d'aquest concepte requeriria una reflexió apart, però voldria apuntar que es tracta d'aquells dèficits o carències definides com a tals per una determinada societat i que ho són precisament, perquè no han pogut ser satisfetes amb els recursos individuals. És aquesta situació la que provoca la intervenció subsidiària dels estats assistencials.

Per a definir aquestes entitats, la utilització del terme **tercer sector** —tot i que és difícil de precisar-lo més conceptualment— té l'avantatge de poder aplegar com un sector econòmic un conjunt d'entitats o organitzacions que es presenten de manera força heterogènia. Així, les trobem definides com Organitzacions No Governamentals (ONG), com Entitats No Lucratives (ENL), com Entitats d'Interès Social (EIS) o com Organitzacions Voluntàries (OOVV), segons es faci a partir de la seva vinculació institucional, per les activitats que duen a terme, per la seva forma jurídica o pel seu caràcter altruista. Totes elles són entitats que dirigeixen la seva activitat bàsicament a la satisfacció de les necessitats socials, que no tenen afany de lucre i que són finançades en gran part pel sector públic. Aquestes tres característiques, més la combinació de

treball professional i voluntari amb una forta càrrega d'altruisme, justifiquen el seu tractament unitari i la seva consideració com un sector socio-econòmic: el tercer sector.

En els darrers anys (i seguint la mateixa trajectòria que en d'altres països), s'ha vingut propiciant el desenvolupament d'aquest **tercer sector** per part dels nostres governants en els diferents nivells de l'administració (estat, comunitats autònomes i municipis), i produint noves formes de relacionar-se el sector públic i el privat. Aquestes noves relacions podrien apuntar cap a una superació d'algun dels problemes presentats pels estats assistencials. Molt sintèticament, en destacaria quatre aspectes:

1. Amb el tercer sector, l'estat pot seguir cobrint els serveis sense haver d'incrementar l'aparell administratiu. El que comporta no només posar un fre a l'increment de la burocràcia, sinó també arribar amb més facilitat o rapidesa a situacions que la burocràcia dificulta.

2. Cada cop es presenten demandes més diversificades. Petits col·lectius que precisen d'atenció pública. El tercer sector pot permetre una diversificació dels serveis, distribuint els recursos de manera que puguin ser més eficients en l'atenció de certes necessitats. Al mateix temps, pot evitar cronificacions si es poden atendre els problemes tant bon punt es generen.

3. Les entitats del tercer sector són més eficients per a captar i explotar recursos marginals, com ara rebre col·laboracions voluntàries o bé captar donacions de recursos, i per tant, poden ser una via important de cara a abaratir els costos dels programes.

4. I, finalment, un dels efectes que s'ha vingut considerant perversos dels estats de benestar és el de l'afebliment de la cooperació social que es produeix a partir de que l'estat es torna omniprovisor. Això es podria invertir en un estat que, utilitzant els recursos públics i les potencialitats de la societat civil fos capaç de teixir un sistema de protecció eficient.

Cal reafirmar la inalienable responsabilitat dels poders públics en intentar una redistribució de la riquesa social, que sigui garant de la satisfacció de les necessitats de tots els ciutadans. Tot i això, no hauríem d'oblidar que l'esdevenidor de les nostres societats és una responsabilitat moral i política de tots els ciutadans. I també des de les institucions públiques es pot ajudar a trencar la tendència de les nostres societats a produir i reproduir agents socials poc responsables o directament irresponsables.

Voldria acabar assenyalant que sembla s'estigui traçant el camí cap a una societat amb noves formes de relacionar-se. Les funcions que se li atribuirien a l'estat en aquest nou model són les de garantir i de controlar la cobertura de les necessitats de la població, però produint-se una co-responsabilitat entre l'estat i la societat civil pel que fa a la prestació dels serveis socials. Els principis que legitimarien el nou estat serien el de la capacitat de saber i poder articular els recursos del sector públic amb les potencialitats del sector privat.

Maite Montagut
Professora de Sociologia de la U.B.

L'ètica universitària i l'esperit crític

Ja és habitual que, després del parèntesi de la Setmana Santa, els estudiants fem una mirada retrospectiva al que ha estat el curs fins al moment i que ens preparam per fer front a la seva recta final.

Aquest any, però, té unes connotacions especials per a tots aquells que acabem la carrera, donat que ens veiem afectats per una mena d'esquizofrènia que barreja el desig d'arribar a la meta i, alhora, una certa recança a enfrontar-nos amb una nova etapa que, d'altra banda, no presenta unes expectatives massa encoratjadores. Ara és el moment, però, de repassar com hem viscut aquesta trajectòria i mirar d'esbrinar si aquests anys d'estudi han aconseguit introduir-nos dins la complexitat de la disciplina, clarificant moltes de les prenocions que teníem en començar o bé, senzillament, hem passat per la Facultat sense sentir-nos-hi implicats, i en sortirem únicament amb un títol a la mà, que legitima uns coneixements i unes suposades capacitats.

La immersió en la Sociologia és viscuda, de fet, de manera molt diferent en funció no únicament de les expectatives inicials dels estudiants, sinó que es va configurant a partir de diversos elements (alguns d'ells purament aleatoris) amb els que anem topant al llarg de la carrera.

L'elecció d'un itinerari teòric o aplicat (una prescripció acadèmica, al meu parer força absurda, que encara ha patit la nostra promoció) i el fet d'ensopegar amb assignatures molt diverses i, alhora, amb professors amb orientacions tan variades com les que és capaç d'abastar el gremi, contribueix a deixar l'estudiant amb dues alternatives bàsiques: el desconcert total o bé l'extrem esperit crític.

Es ben cert que hi ha hagut assignatures que han esdevingut vertaders «ritus de passatge», iniciacions a la professió tant en la necessària reflexió teòrica com en el qüestionament de les seves diverses pràctiques, mentre n'hi ha hagut d'altres que s'han convertit en simples tràmits a superar. En l'interès per una assignatura hi intervenen diversos elements que van més enllà del contingut del seu programa. És cert que sempre tenim l'opció de recórrer a una bona bibliografia, però particularment, el que considero estimulador de debò i el que, en definitiva, converteix la carrera en quelcom més que la lluita per l'obtenció d'un títol, és l'experiència de trobar dins les aules universitàries discursos provocadors, que estimulin la reflexió i que no et deixin indiferent.

La «imaginació sociològica» de la que parla Wright Mills és fruit d'una determinada manera de concebre la Sociologia, on la capacitat crítica i la inquietud pel coneixement en són bases fonamentals. La figura del «mestre d'ofici» sembla que està passada de moda, en un moment en què el prestigi dins i fora de la Universitat és proporcional a la quantitat d'investigacions i connexions extra-universitàries, i quan sembla que la bona docència s'hagi convertit en una qüestió de segon ordre. La recuperació del terme «mestre» dins de la Universitat es fa en un tò irònic, des d'una concepció professional i cada cop

més especialitzada de la Sociologia, que limita la docència a la transmissió d'uns coneixements i unes tècniques útils per ésser aplicades a la pràctica.

El científic com un apassionat del seu treball, tal i com el definia Max Weber, és a hores d'ara una espècie en extinció. És cert que la capacitat d'ensenyar i la qualitat científica són dos aspectes que difícilment es mostren conjunts, entre altres coses perquè es valora molt més la suma d'investigacions, i es dóna poca importància a la bona pràctica docent, que és justament la que ha d'assegurar la bona preparació dels estudiants.

Sovint, durant aquestes tertúlies de cafè amb els companys (que, per cert, es converteixen en autèntiques teràpies de grup i, més d'un cop, en sessions de màgia negra) és inevitable valorar el professorat i comparar els criteris que segueix cadascú a l'hora d'emetre un judici. Doncs bé: mentre alguns et deixen indiferent, d'altres tenen la capacitat d'exasperar-te; n'hi ha que «ni fu ni fa» i algun altre que ni fa ni convida a fer però, en definitiva, són pocs els que realment estimulin i polaritzin les nostres opinions, més enllà de la dificultat de superar favorablement l'assignatura.

Es palès que existeixen moltes visions diferents del què és la Sociologia, i que hem tingut professors amb orientacions teòriques molt variades, però aquesta no deixa de ser una característica de la mateixa disciplina i, essent positius, sempre és millor conèixer la diversitat i tenir l'opció de prendre una posició pròpia. Ara bé, tot i les diferents perspectives i el grau d'acord o desacord amb els seus plantejaments, allò que caracteritza un bon professor potser podria resumir-se en l'apassionament per allò que fa, l'interès en suscitar la reflexió i posar en alerta els alumnes, assumint el risc que això suposa: és evident que l'apatia és sempre molt més còmoda. Sempre he après més de qui m'ha exigut a partir de la confiança i de l'estímul, perquè és així com es desperta la inquietud per l'estudi.

Els estudiants estem tips de fer fotocòpies de fragments de llibres, d'articles... que se'ns proporcionen, sovint, de manera inconnexa i que ens deixen en un núvol de confusió: tot ens sona i aprofundim en poca cosa. Una anècdota curiosa es produí fa uns dies, quan el professor Thomas Luckmann visità la Universitat Autònoma, i un estudiant preguntava pels passadissos enquina classe es feia la conferència del Berger i Luckmann (com si els dos autors fossin, posem per cas, Ortega i Gasset). Ja sabem que és perfectament possible llicenciar-se en Sociologia sense haver llegit mai *L'ètica protestant i l'esperit del capitalisme*, i és un dir. De tota manera, no crec pas que aquest sigui un problema exclusiu de la nostra Facultat, ja que probablement podríem generalitzar-ho a molts altres plans d'estudis (un company m'assegurava que hom podia ser titulat en Filologia hispànica sense haver llegit mai *El Quixot*).

El fet en si potser cal relativitzar-lo, si tenim presents quins són els límits i els objectius d'una carrera universitària. Durant aquests anys d'estudi només s'han posat les bases del què ha de ser aprendre l'ofici, que com diu Wright Mills, necessita quelcom més que simples discussions abstractes sobre la teoria i el mètode. Potser el més important sigui haver pogut anar

construint, poc a poc, una visió pròpia, un interès per aprofundir en aquells aspectes que ens atreuen i dels quals ens veiem mancats i, necessàriament, optar per un posicionament que només podrà consolidar-se en contacte amb l'experiència. Es ben segur, però, que haver passat per algunes assignatures «de xoc», que han constituït una immersió en nous conceptes i que han obert interrogants, més que assentar dogmes inqüestionables, haurà servit, al menys, per anar-nos formant com a aprenents d'ofici inquiets i reflexius.

Anna Berga i Timoneda

Marginació social i abús sexual de menors

Encara que les Ciències Socials, tant pel que fa a la Sociologia com a l'Antropologia, s'hagin acostat de manera diversa al problema de la Marginació Social, els diversos enfoc teòrics tenen en comú l'èmfasi en la dimensió grupal de la problemàtica. Es per això que la Marginació Social apareix com una forma de vida.

Malgrat tot, aquestes perspectives no consideren tipus de marginació relacionats amb una parcel·la de l'experiència individual i que no arriben a constituir una forma de vida específica, sinó més aviat una visió sesgada de les relacions socials i una experiència social parcialitzada en funció d'un fet traumàtic, justament a partir del qual es genera marginació.

En aquest cas no es desenvolupa un mode de vida propi ni es plantegen alternatives vitals diferents; el que passa és que, a diferència de la Marginació Grupal que implica relacions socials més o menys estables i un cert sentit gregari, la marginació adquireix ara un caràcter essencialment individual: DISPERS.

Els Marginats Dispersos viuen la marginació com un conflicte personal; es consideren a si mateixos una excepció. No són, ni s'assumeixen, com una part d'un medi social o grup establert que interactua i desenvolupa relacions socials pròpies. En rigor no constitueixen un grup social, sinó un conjunt de casos aïllats; només units per la similitud de l'experiència que va generar la marginació.

De totes maneres, tant en els casos grupals com en els dispersos, hi ha un mecanisme marginador comú: el rebuig. El que fa que siguin contemplats com marginats tant el membre d'una minoria ètnica i una víctima menor d'abús sexual és l'acció del rebuig entès com incapacitació.

El problema de la marginació, en conseqüència, ho és en tant que referit a l'altre i, en aquest sentit, és una funció del poder. La societat dominant o el grup cultural dominant incapaciten a d'altres grups o individus per l'adequada vivència

de les seves realitats específiques o d'una realitat límit dintre del que socialment s'espera.

En el cas de la Marginació Dispersa aquesta incapacitació ve donada sempre per l'estigma que el marginat viu com culpa i expiació. Com diu Freidson, la societat atribueix a l'estigmatitzat una deficiència moral que imposa obligacions (una expiació).

Així mateix, mentre en el cas del malalt «normal» el pes de l'adaptació (a través de la permissivitat i l'apoi) descansa en les persones «normals» que envolten el malalt, en el cas de l'estigmatitzat el pes recau en l'individu quan aquest «gira entorn de persones normals» (la dispersió).

Però la incapacitació, a través de l'estigma, es manifesta també com alienació: s'aliena la capacitat de control sobre les relacions socials i el cos de l'individu. És l'estigma qui les controla i les dirigeix, qui marca un sentit quasi sempre frustrant i culpós.

Les investigacions sobre l'abús sexual de menors, per exemple, demostren que les víctimes de l'abús es veuen privades de control del que succeeix en els seus cossos i les seves ments, fins el punt d'arribar a un agut sentiment d'impotència els símptomes del qual són, entre d'altres, la claudicació davant l'oposició i la conformitat exagerada.

La dispersió a través de l'estigma i viscuda com expiació i culpa, es manifesta bàsicament a través de la percepció d'haver esdevingut un «producte malmès o defectuós» que les víctimes d'abús tenen de si mateixes.

Plantejat d'aquesta manera —a través de símptomes— el problema sembla ésser de caràcter netament psicològic; però la realitat de la Marginació Dispersa és en la seva arrel un problema social. És a dir, pot ésser abordat des del camp de la Sociologia.

Tant la generació del problema com la forma en la qual l'individu ho viu i ho assumeix estan determinats per una realitat social específica. L'única diferència amb la Marginació Grupal és que aquesta crea un mode de vida, mentre que la Marginació Dispersa individualitza i segrega: no genera sentit de grup, sinó d'excepció o de cas únic.

L'arrel social de la Marginació Dispersa es fa evident, a més, si es compara les diverses reaccions que, davant d'un mateix fet d'abús sexual, experimenten els homes i les dones que van participar a l'*Estudi Nacional d'Abús Sexual* realitzat a l'Equador.

Aquest estudi va revelar que, davant de l'abús, una majoria de dones va sentir vergonya, ira o culpa; en canvi en el cas dels homes, l'abús fou assumit amb orgull. Hi ha per tant una valoració diferent de fets similars i aquesta no sorgeix de manera espontànea, sinó que pren arrancada de les valoracions socials establertes. Només s'ha de considerar respecte a això que el conflicte i la culpa es donen, per llei general, després de la revelació de l'abús o quan la víctima es troba en la capa-

citat de confrontar la seva experiència amb els valors vigents.

Es d'aquesta manera que, mentre que la societat tendeix a valorar positivament la iniciació heterosexual prematura en els homes, ostenta una posició inversa en el cas de les dones i d'aquí neixen les diferències en la forma de viure i assumir l'abús entre un gènere i l'altre. Això no treu que en ambdues situacions es doni una realitat d'exploació com resultat d'una estructura de poder desequilibrada.

Tot i que la Marginació Grupal i Dispersa tinguin un mateix fonament, la primera moltes vegades tendeix a evolucionar cap a formes contestatàries; l'exemple en són les contracultures amb la mostra paradigmàtica dels homosexuals.

Restringits fins fa poc a una vivència clandestina de la seva homosexualitat, actualment han lograt constituir els seus propis espais socials amb els seus mecanismes de representació: hi ha bars gais, barris gais, organitzacions gais i lesbianes; és a dir, tota una subcultura gai enfrentada a la societat heterosexual.

La Marginació Dispersa, en canvi, en no desenvolupar una identitat col·lectiva, tendeix a autoreproduir-se i a permanèixer estàtica; tot i que quan es trenca el mecanisme de la culpa, pot evolucionar cap a formes grupals.

Per a acabar: en aquest breu article hem suggerit que els diversos enfocaments teòrics sobre la Marginació Social centrats en la dimensió de grup, s'han oblidat de les problemàtiques en les quals la marginació es manifesta de manera individual.

Tot i que el mecanisme marginador sigui idèntic tant en la Marginació Grupal com Dispersa, aquesta presenta trets diferencials—sobretot pel seu caràcter individual i estàtic, amb la mediació constant de l'estigma.

A més, si la Marginació Grupal sovint enforteix la identitat col·lectiva dels marginats fins el punt de portar-los a presen-

tar alternatives a les formes d'organització social vigents, els Marginats Dispersos, mancats d'un sentit de grup i agobiats per la culpa, enforteixen i reproduïen la marginació. Es per això que no és estrany que la dispersió ho faci aparèixer com automarginació. La dispersió té com fonament una identitat de valors entre el marginat i la societat que el rebutja, tot i que trencada aquesta identitat pot fracturar també la dispersió de tal manera que la Marginació Dispersa apareix com una etapa en la constitució de la Marginació Grupal.

Fernando López M.

Nota: L'autor d'aquest article és un becari equatorià que es troba actualment a Barcelona i que havia participat en la recerca esmentada. Ens va semblar d'interès la demanda per part nostre d'aquesta petita col·laboració en tant que idea suggestiva entorn de la teorització del tema que tracta. La nostra funció ha estat simplement de fer d'intermediaris limitant-nos a fer-ne exclusivament la traducció; de cap manera ens creiem autoritzats a fer-ne un debat entrant en una polèmica: creiem que no és aquesta la nostra funció en aquests moments.

Sumari

pag.

NOTÍCIES DE L'ASSOCIACIÓ

- 1 El congrés de sociologia de Catalunya
- 2 Taula rodona sobre l'ecologisme com a alternativa política
- 2 Democràcia i serveis socials
Maite Montagut
- 4 L'ètica universitària i l'esperit crític
Anna Berga
- 5 Marginació social i abús sexual de menors
Fernando López

Coordinació: Junta de l'Associació Catalana de Sociologia

Secretaria: Montserrat Rovira

Disseny i maquetació: Gemma Quesada

Qualsevol soci interessat en publicar un article pot adreçar-se a:

Montserrat Rovira
Societat Catalana de Sociologia
Filial de l'Institut d'Estudis Catalans
Tel.: 318 55 16
dimecres de 4 a 8 de la tarda